

משה חיים פלח

- 1..... בד' הגר"ח בגדר דין בעלים דשחיטת קדשים ובדין "לרצונו" דקרבות
- 7..... בגדר דין הרמה דזרוע לחיים וקיבה.....
- 10..... בענין הפרשת ראשית הגז מן הרע על היפה.....

בד' הגר"ח בגדר דין בעלים דשחיטת קדשים ובדין "לרצונו" דקרבות

ונפק"מ היכא דנשחט הקרבן ע"י אחר בלא שליחות בצעלים, האם הקרבן פסול לגמרי או דכשר ולא עלה לשם חובה, דאי הוי מדיני הקרבן, כיון דהוי לעיכוזא הרי הקרבן פסול לגמרי, אך אי אינו אלא מדיני בצעלים, נהי דלא עלה הקרבן לבצעים לשם חובה, אך הקרבן עלמנו כשר ואף צחטאת מלינו דצדרי הרמז"ס (פטי"ו מפסוקמ"ק ה"ד) כשר ולא עלו צחטאת ששחט לשם חולין ויעוין צחידושי מרן רי"ז הלוי (הג' פסוקמ"ק) מיהו צפסח יתכן דל"ש דיבא כשר ולא עלה לשם חובה, כיון דאינו צא אלא לאכילה, ויעוין צרמז"ס (פטי"ו מפסוקמ"ק ה"א) דפסח ששחטו לשם חולין פסול אף דחטאת כשרה, אך מלינו דצדרי הרמז"ס (פ"צ מקרבן פסח ה"ו) פסח כשר ולא עלה בשחטו לאוכליו לזרוק דמו שלא לאוכליו ואכמ"ל .

והוכיחו צזה, דהרי משמע צסוגין דצקרצן של כמה שותפין צעין שחיטת כולן, דהרי מוכחי מחצורה שאצד פסחה, ודרי התם השוחט הוי אחד מצני החצורה, ומאי ראיא דאיכא דין שליחות, אלא משמע דצעין דיבא נשחט ע"י כל הצעלים.

והא דתנן חצורה שאצד פסחה ואמרו לאחד לא וצקש ושחט עלינו והלך ומלא ושחט והן לקחו ושחטו אם שלו נשחט ראשון הוא אוכל משלו והם אוכלים ושוחט עמו מנגלן וכי תימא דיליף מהנך מה להנך שכן ישנן חול אלא קדשים נפקא ליה מדרבי יהושע בן קרחה דא"ר יהושע בן קרחה מנין ששוחטו של אדם כמותו שנאמר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערצים וכי כל הקהל כולן שוחטין והלא אינו שוחט אלא אחד אלא מכאן ששוחטו של אדם כמותו, וצפשוטו משמע צסוגין דצעין שליחות לשחיטת קדשים ועכ"פ צשחיטת פסח, ומשמע דהוי לעיכוזא, ולהכי מוכחי מהא דהפסח כשר ויולאין צו ידי חוצתן דשוחטו של אדם כמותו ויעוין צאחר"א מה דדנו לדחות ולצאר צאופ"א .

וחקרו האחרו צגדר האי דינא דצעין צעלים לשחיטת קדשים, האם הוי מדיני החפלא או מדיני הגצרה, כלומר האם הוי מדיני הקרבן, דהקרצן עטון להשחט ע"י הצעלים, או דילמא הוי מדיני הצעלים, דאין הצעלים יולא ידי חוצת הקרבן אלא אם שחטו הוא.

הקרצן ואף צכה"ג יחא לריך לסמוך ומאי מהני מה דכבר סמך עליו אציו.

וביאר הגר"ז דתרי דיני איכא צסמיכה, האחד מדיני הקרצן, דהקרצן טעון סמיכה, והצ"מ דיתחייב לסמוך מדין זעל הקרצן, אלא דין היורש מהני רק לענין דמתקיים צסמיכתו דין הסמיכה דהקרצן, ולכחי כל דכבר סמך אציו ונתקיים דין הסמיכה דמחמת הקרצן, שזו אין היורש לריך לסמוך.

ועפ"ז כתב הגר"ז דדברי רש"י צמנחות, דצשותפין דעלמא כיון דכולהו הוו צעלים לריכיס כולן לסמוך, אך ציורשים דלא הוו צעלים לענין חוצת סמיכה, אלא רק לענין דמתקיים צקרצן דין הסמיכה דמחמת הקרצן, צזה סגי צסמיכת אחד מן היורשים יעו"ש מש"כ לצאר עפ"ז דדברי התוס' (מנחות טו).

ובתוספתא (פ"ו דמנחות ה"ד) חמשה שהציואו זצה אחד כולן סומכין עליו ולא כולן כאחד סומכין עליו אלא כל אחד ואחד סומך ומסתלק וכ"פ הרמב"ם (פ"ג ממע"ק ה"ט) חמשה שהציואו זצה אחד כולן סומכין עליו זה אחר זה לא שיסמכו כולן צצת אחת עכ"ל, ותמהו צזה דהא צעינן תיכף לסמיכה שחיטה, וציארו צזה ע"פ הג"ל דתרי דיני איכא צסמיכה, האחד מדיני הקרצן והאחד מדיני הצעלים, ודין תיכף לסמיכה שחיטה אינו אלא צדין סמיכה מדיני הקרצן, אך לזה סגי צסמיכת אחד מן השותפין, והא דסומכין כולן היינו לדין סמיכה דמדיני הצעלים.

ומבואר דהיכא דאיכא דין צעלים מדיני הקרצן, כל היכא דאיכא כמה צעלים לא צעינן לכולהו, וסגי צחד מינייהו, וציאור הדצרים, משום דשותפות צקרצן לא הוי כשותפין דעלמא דכל אחד אינו צעלים אלא צמקלת, אלא צשותפות צכפרה כל

ולכאורה מוכח דדין צעלים דשחיטה הוי מדיני הצעלים, דלא נפקי ידי חוצתן אלא אם שחטו את הקרצן צעלמס או ע"י שלוחס, ולכחי אף צגוונא דאיכא כמה שותפין צעינן שחיטת כולם, אך אי הוי מדיני הקרצן, לכאורה מסתברא דסגי צשחיטה דחדא מינייהו, דכרי איבו הוי צעלים, ושפיר נתקיים צקרצן דין שחיטת צעלים.

והנה כעין זה חקרו האחרו' גצי סמיכה אי הויא מדיני הצעלים או מדיני הקרצן, והתוס' צגיטין (כח צ) דנו לפסול קרצן שאינו ראוי לסמיכה דפסול מדינא דאין ראוי לצילה וכן נקט צאמת צפסקי הרי"ד שם (ע"ג) וז"ל אף על גב דקיימא לן דסמיכה לא מעכבא, בני מילי דחזי לסמיכה אצל האי דלא חזי לסמיכה מעכבא כדאמרין דכל שאינו ראוי לצילה צילה מעכבא צו עכ"ל, והוכיחו האחרו' דהוי מדיני הקרצן.

ובריש תמורה (ג ז) תנן הכל ממירין אחד אנשים ואחד נשים כו' וצגמ' הכל לאיתויי מאי לאיתויי יורש ודלא כר' יהודה דתנן יורש סומך יורש ממיר דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר יורש אינו סומך ויורש אינו ממיר כו' ולר' מאיר דאמר יורש סומך והכתיב קרצנו הכוא מיצעי ליה לרצות כל צעלי חוצרין לסמיכה ורבי יהודה צעלי חוצרין לסמיכה לית ליה מאי טעמא דהא לא מיחד קרצן דידהו ואיציעית אימא לעולם אית ליה כו' ופירש רש"י לית ליה דודאי אינו טעון סמיכה כיון דלא מייחד קרצן דידהו כלומר כיון דלא הוי חלוע אכל אחד ואחד כו', ומצואר דלר"י צקרצן שותפין ליכא דין סמיכה כלל, אך רש"י מכת"י צמנחות (ג ט) פירש לית ליה דקסבר אחד סומך על ידי כולן, ויעוין צתוס' שס.

ובחי" הגר"ז (ריש תמורה) כתב לצאר צשיטת רש"י צמנחות, דכנה צבה דיורש סומך פירש רצנו גרשום (ריש ערכין) כגון שהקדיש אציו זצה ומת "קודם שסמך עליו" יורש סומך על קרצן אציו, ומצואר צדבריו דאס כבר סמך עליו אציו אין היורש לריך לסמוך, ולכאורה ל"צ כיון דהוא יורש הרי הוא צעל

מעכב לפי אכלו תכוסו ומכסת נפשות, ואם נימא דמינוי הוא משום צעלים הרי לא לריכינן קראי לזה, דדין צעלים נוהג גם בכל הקרבנות, והרי מחשבת מנויין איכא בשחיטה, וכדתנן בדרב ס"א שחטו שלא למנויין פסול, ושנינו צעלים הוא רק בזריקה, וכדאיתא בדרב ס"א שם, אלא ודאי דדין מנויין הוי גזירת הכתוב בפסח, מלכד דין צעלים הנוהג בכל הקרבנות, אלא דזה אמת דאם לא יוכל להחמנות על הפסח ממילא לא הוי צעלים, דהרי נמנין ומושכין את ידיהם מפסח לפסח, הרי דעל ידי המינוי הוא דנטשה צעלים, וע"כ שפיר קס דינא דאם אין חל מינויו שוב לא הוי צעלים עכ"ל ויעוין עוד בדבריו לעיל שם דביאר דבאמת בכל מחשבת שלא למנויין הוי רחוי לחול נמי דין מחשבת שינוי צעלים, אלא דהוי כאין מחויב כפרה כמותו יעו"ש ויעוין עוד בדבריו הגר"ח (בענין חבורה שאבד פסחה שם) דנראה לכאורה דאזיל בגדר דין מינוי באופ"א וז"ל שם בתו"ד "ועגס דין המינוי של פסח הוא שיחשב הקרבן על צעליו שצשעת זריקה שיעלה אז לחובתו ועלם המינוי הוא על שעת הזריקה" ויעו"ש בכל דבריו.

ולטעמיה שפיר הוכיח הגר"ח מהא דבעינן קרא דאין נמנין אחר השחיטה, דע"כ הא דבעינן ד' עבודות אינן אלא מלד עלם החפלא דהקרבן, דאיבו טעון ד' עבודות, אך כלפי הצעלים סגי בזריקה גרידא דבה תלויה הכפרה, ואף בפסח.

אך כבר עמדו דא"כ הדק"ל מהא דמבואר בסוגין דאיכא בפסח דין שחיטה בצעלים ליעיבוא, ואף היכא דנשחט הפסח ע"י אחד מצני החבורה לא נפקי אידך ידי חובתן, ואם איתא דדין צעלים בשחיטה אינו אלא מדיני הקרבן, אמאי לא סגי דנשחט הקרבן ע"י אחד מצני החבורה וכדביאר הגרי"ז גבי סמיכה .

ומבואר לכאורה ששיעת הגר"ת, דאף אי הא דבעינן צעלים בשחיטה הוי מדיני הקרבן, מ"מ היכא דאיכא כמה צעלים צעינן שחיטת כולן

אחד חשיב צעלים גמור בקרבן, וממילא סגי בסמיכה דידיה.

ולפ"ז נראה לכאורה דה"ה הכא בשחיטה, אילו היה דין שחיטה בצעלים מדיני הקרבן, היה סגי בשחיטה דחד מינייהו, ומהא דמבואר בסוגין דבעינן שחיטת כולם, משמע דהוי מדיני הצעלים, ולא נפקי ידי חובתן אלא אם שחטו את קרבנם, וכו"ל.

אולם תמהו האחרו', דצפסחים (פט ב) ילפי' מקרא דצמכסת נפשות והדר תכוסו דא"א להמנות על הפסח אחר שחיטה, וקשה ל"ל קרא תיפול"ל דלא נתקיים דין שחיטה בצעלים צמי שנתמנה אחר כך.

ויעוין צחי' הגר"ח עה"ש"ס (פסחים נח ב בענין חבורה שאבד פסחה) דעמד צוה בתו"ד, והוכיח מהכא דלענין לנאת ידי חובה ושיעלה הקרבן לצעלים סגי בזריקה, ודין שחיטה קבלה והולכה אינו אלא להכשר הקרבן עלמו.

והנה יש שתירצו עיקר הקושיא באופ"א, דהנה שחידושי מרן רי"ז הלוי (הל' קרבן פסח דר"ב) דדין מינוי דפסח ודין צעלים לכפרה תרי דיני נינהו ודין מינוי תלי בצעלות על הבשר לאכילה צדיני ממונות והוכיח כן מסוגיא דלקמן (מג ב) ומכ"ד ולא בצעלות על הכפרה יעו"ש, וא"כ יש לומר דנפק"מ צהא דאין נמנין אחר שחיטה היינו היכא דכבר הופרש הקרבן עזרו קודם השחיטה אך אכתי לא נמנה עליו צקנין ממון, דס"ד דמלי להמנות אחר השחיטה.

אולם הגר"ח דלא ניחא ליה צזה, דאזיל לטעמיה שחידושי רבינו חיים הלוי (פ"ב מקרבן פסח ה"ז ב"ב) דאף דדין מנויים ודין צעלים תרי דיני נינהו מ"מ אי אפשר להיות צעלים לכפרה בפסח בלא להיות מנוי עליו וז"ל שם דהרי באמת דין מנויין ודין צעלים שני דינים הם, ומנויים הוי גזירת הכתוב בפסח, והרי צפסחים דף ע"ח מלרכינן קראי דמינוי

כשר הקרבן, דהנה זהא דבעינן שחיטת צעלים, יש לחקור צמפריש קרבן שיתכפר בו חצירו, מי חשיב צעלים לענין דין שחיטת צעלים, המקדיש או המתכפר.

והנה אי נימא דהוי דין צעלמא דבעינן דישחט הקרבן ע"י הצעלים, מסתברא עפי דתלי צמתכפר וכן לענין סמיכה נקטינן צפשוטו דתלי צמתכפר, והוכיחו מהא דלגו תוס' (גיטין כה ז ובבב"ד) היאך עמא משלח קרבנותיו והא צעינן סמיכה, ואם איתא הא משכח"ל צהקדיש עהור שיתכפר הטמא אלא ע"כ דהמתכפר סומך, ועינן ברש"י (פסחים ז ע) דנראה לכאורה דדין צעלים צשחיטה שיה לדין צעלים צסמיכה ועינן להבן ולפ"ז אכן יקשה לכאורה כיון דבעינן דישחט ע"י כל הצעלים, היאך מציא אדם פסח על צנו וצתו הקטנים.

אולם למה דציארו האחרו' דיסוד הדין הוי כדיון דעת מקנה, יש לדון דתלי צמקדיש ולא צמתכפר, דהנה לקמן (כ) יקריב אותו מלמד שכופין אותו וכול צעל כרחו תלמוד לומר לרזונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, ובערכין (כג א) אמר שמואל עולה לריכה דעת שנאמר לרזונו מאי קמ"ל תנינא אף על פי שאין מתכפר לו עד שיתרצה שנאמר לרזונו לא לריכה דפריש ליה חצריה מהו דתימא כי צעינן דעת מדידיה אבל מדחצריה לא קמ"ל זימנין דלא ניחא ליה דליכפר צמידי דלא דידיה מיתיבי חטאתו ואשמו של פלוני עלי לדעת ילא שלא לדעת לא ילא עולתו ושלמיו של פלוני עלי צין לדעת צין שלא לדעת ילא אמר לך שמואל כי תניא הויה צשעת כפרה דאירצי צשעת הפרשה כי קאמינא אלא צשעת הפרשה, ורש"י שם פי' דאף צעולה צעינן דעת צין צשעת הקרבה וצין צשעת הפרשה, אלא דצעולה סמכינן אהא דנתרצה צשעת הפרשה דמסתמא אכתי ניח"ל אף צשעת הקרבה.

אולם הרמב"ם (פי"ד ממעב"ק ה"י) כתב וז"ל האומר חטאתו ועולתו ואשמו ושלמיו של פלוני עלי, אם רצה אותו פלוני הרי זה מניחו להקריבן על ידו

ולא סגי צשחיטה דאחד מינייהו, אך גדר הדברים לריך ציאור מסברא, ועוד דמאי שנא מסמיכה דנתבאר דדין סמיכה דהויה מדיני הקרבן סגי צסמיכת אחד מן השותפין.

עוד עמדו דצברי הגר"ח, דהרי למ"ד (פסחים פח א, מדרים לו א) שה לצית אבות דאורייתא מציא אדם פסח על צנו וצתו הקטנים, וקשה כיון דאין שליחות לקטן הרי לא נתקיים דין שחיטה צצעלים והיאך יוכשר הקרבן, ולכאורה ע"כ חזינו דלהכשר הקרבן סגי צמה דנשחט ע"י אחד מן הצעלים.

ונראה לצאר, דהנה לפו"ר דין שליחות דשחיטת הפסח הוי שליחות מעשה, דאיכא דין דמעשה השחיטה יעשה ע"י הצעלים, ומכני צזה שליחות, אך הנה יעוין צתוס' הרא"ש וצריעצ"א דהקשו דמאי מוכחי' מהך מתניתין דאיכא דין שליחות דילמא הוי מדין זכיה, וברי צפשוטו ל"ש דין זכיה אלא צשליחות חלות.

ומבארים צזה דדין שליחות דשחיטת הפסח הוי שליחות חלות, דכיון דמטיקרא תורא דראוון והשתא תורא דראוון נמלא דקודם ההקרבה אכתי אין הקרבן קנוי לגבוה, אך צשחיטה צבר נקנה הקרבן לגבוה, ובעינן לזה דין דעת צעלים כהקנאה או צנוס"א ואכמ"ל וזהו יסוד דין השליחות דשחיטת קדשים.

ומעתה מצוחר היטב דהא דצקרבן שותפין צעינן שחיטת כל הצעלים ולא סגי צשחיטת אחד מן הצעלים כסמיכה, דכיון דהקרבן של כל השותפין, צעינן הקנאת כל השותפין, ולא דמי לסמיכה, דצפשוטו הוי מעשה מלוה צעלמא, וצזה הא דבעינן סמיכת צעלים מדיני הקרבן, סגי צסמיכת אחד מן הצעלים וכדנתבאר.

ומעתה יש ליישב לכאורה נמי הא דמציא אדם פסח על צנו וצתו הקטנים, וקשה כיון דלאו צני שליחות נינהו הרי ליכא שחיטת כל הצעלים והיאך

שאינו חייב צה, וכל הנותן אותו שיטור יקריב צהמה זו נדצה כמו שהיתה עכ"ל, וצחי' הגר"ח עהש"ס (מ"ק טז ב דין שילוח קרבנות צהבל) הביא הגר"מ צהס הגר"ח דתמה כילד ישתנה דין הכפרה לפודה, וצ"ח הגר"ח דכל קרבן איכא מתכפר ואיכא מצ"ח הקרבן, ואה"י הראשון שהופרש הקרבן לכפרתו הוא יבא המתכפר, אלא דהפודה איכו מצ"ח הקרבן. וכתב שם דה"ה צמוכר קק"ל לריב"ג היינו רק לענין דאיכו חשיב מצ"ח הקרבן ולא לענין הכפרה ויעוין בקל"ח (סי' חו סק"ח) וכו"ה צתום' הרשצ"ח צפסחים (ג' ב) אך צתום' רצנו פרץ צצ"ק (טו ב) מצואר דמהני אף לענין הכפרה ואכמ"ל ועפ"י צ"ח דה"י צמואל צהמה נעשה המולא למצ"ח הקרבן, וחיוצ נסכים לא תלי צמתכפר אלא צמצ"ח הקרבן יעו"ש (ויעו"ש דכפה"י הוא צהס אחיו הגר"מ).

ומעתה יש לדון צמפריש קרבן שיתכפר חצירו מיהו מצ"ח הקרבן, המקדיש או המתכפר, ולשון הרמז"ס (פ"ד ממעב"ק ה"י) האומר העאתו ועולתו ואשמו ושלמיו של פלוני עלי, אס ראה אותו פלוני הרי זה "מניחו להקריבין על ידו" ומתכפר לו עכ"ל ודקדק צחי' ר' שמואל (שם) דהמקדיש איכו חשיב מצ"ח הקרבן.

ועפ"י צ"ח דצרי הרמז"ס, דצמפריש שיתכפר חצירו, כיון דהמקדיש איכו המצ"ח ולא המתכפר, סגי בצלון המתכפר צשעת הפרשה ואין לריך ראונו צשעת הקרבה, דהא דצעינן רלון אף צשעת ההקרבה צמוצור צסוגיא דר"ה וצדצרי הרמז"ס (צהט"ז) אינו אלא לענין הצאת הקרבן ואה"י צמפריש שיתכפר חצירו צעינן רלון המקדיש צשעת הקרבה.

ומצתה לענין דין שחיטה צבעלים, למשנ"ת דיסוד הדין הוי משוס דצזה נגמרת בהצאה לגצוה, נראה לכאורה דצמקדיש שיתכפר חצירו, דין צבעלים דשחיטה תלי צמקדיש דאינו מצ"ח הקרבן וכן איכו הוי הצעלים צדיני ממונות.

ומתכפר לו, ראה צשעת הפרשה ולא ראה צשעת הקרבה אלא חזר צו צעולה וצשלמים מקריצין ומתכפר לו צהן, אף על פי שאינו רואה עתה שהרי ראה צשעת הפרשה, אצל צשעתה וצחשס לא נתכפר לו עד שיראה מתחלה ועד סוף עכ"ל, ומשמע דצעולה לא צעינן כלל רלון צשעת הקרבה, ותמהו האחרו' דצראש השנה (ו' ב) איתא להדיא דקרא דלרלנו דכתיו צגי עולה מיירי צאפריש ולא אקריב, הרי דאף צזה צעינן לרלנו.

ועוד תמהו דהרמז"ס גופיה כתב שם (הט"ז – ה"י) אף על פי שנאמר לרלנו כופין אותו עד שיאמר רואה אני, צין סגדר ולא הפריש צין שהפריש ולא הקריב כופין אותו עד שיקריב, כל חייבי עולות ושלמים ממשכנין אותם, אף על פי שאין מתכפר לו עד שיראה שנאמר לרלנו כופין אותו עד שיאמר רואה אני כו' עכ"ל, ומשמע צפשוטו דאף צעולה צעינן שיאמר רואה אני ואף צשעת הקרבה, והוא כסוגיא דר"ה.

ובחי' ר' שמואל (סי"ד) כתב לצ"ח צדצרי הרמז"ס, דס"ל להרמז"ס לחלק צין מפריש משלו לצין מפריש שיתכפר חצירו, דצמפריש משלו צעינן רלון אף צשעת ההקרבה אף צעולה, משא"כ צמפריש על חצירו, סגי דצעת המתכפר צשעת ההפרשה ועיקר החילוק כתב גם צחי' הגר"י"ז (ערכו כא' ב) צדרך הצ' יעו"ש.

וביאור הדברים דהנה לקמן (נה ב) מייתי למתניתין דשקלים (פ"ו מ"ד) צהמה שנמלאת מירושלים למגדל עדר וכמתה לכל רוח זכרים עולות נקצות צחי' שלמים, והתם (מ"ה) תנן צראשונה היו ממשכנין את מולאיכו עד שהוא מצ"ח נסכיכו חזרו להיות מניחין אותה וצורחין התקינו צית דין שיהו נסכיכו צאין משל לצור, ותמה הגר"י"ז (מנחות נח ב) דאמאי היה מחויב המולא צנסכיכו, וצ"ח הגר"י"ז עפ"ד הגר"ח, דהנה כתב הרמז"ס (פ"ו מערכין וחרמין ה"ג) היו נדצה והחרימין כילד פודין אותן אומדים כמה אדס רואה ליתן צצהמה זו להעלותה עולה

וביאררו האחרו' דמהני מדין עבד כנעני, ואה"נ אס יפרש להדיא דאינו מזכר את עלם הקרבן אלא רק מקדישו לכפרת חצירו, לא יהא חצירו מביא הקרבן אלא מתכפר גרידא.

ומעתה מיושב היעב, דהרי בחידושי רבינו חיים הלוי (פ"ה מהל' מלוה ולוה) נקט דדין עבד

כנעני אף דאינו מדין שליחות וזכיה ונכרי דליתיה בשליחות ליתיה דדין עבד כנעני וז"ל נראה דכיון דיסוד דין עבד כנעני הלא נאמר בעלם נתינת המעות, דנתינתו של זה נחשבת עבור חצירו, אס כן נכרי דאימעיט מדין שליחות וזכיה, ממילא דליתיה גם דדין עבד כנעני, דכדי דדין עבד כנעני אינו דין שליחות וזכיה גמורה, והוא גזירת הכתוב ודין צפני עלמו, מ"מ נראה דכיון דעיקר דינו שיהא נתינת חצרו חשובה נתינת עבורו הוא מחלות דינו שליחות וזכיה, וכל שהוא לאו צר שליחות וזכיה לאו צר דין עבד כנעני הוא, וגזי נכרי דאימעיט מדין שליחות וזכיה מקרא דאתם, שפיר ליתיה דדין עבד כנעני עכ"ל, וא"כ צמפריש פסח עבור צנו קטן, כיון דליתיה בשליחות וזכיה, ע"כ אינו נעשה מביא הקרבן אלא מתכפר גרידא, וממילא דדין שחיטה בצעלים סגי בשחיטה האב אלא דיל"ע צוה לפמש"כ בחידושי מרן רי"ז הלוי בגדר דין מינוי בקרבן פסח, דקונה את הצער בקנין ממון, אך יתכן דהגר"ח לא אזיל הכי וכנ"ל, ועוד דכבר נתבאר דדין מביא הקרבן ודין צעל הממון לאכילת צער תרי דינו נינהו, ויתכן דדין שחיטה בצעלים תלי צמביא הקרבן ולא בצעלים דדינו ממונות לאכילת צער ויל"ד.

אלא דעיקר משנ"ת דדין צעלים בשחיטה תלי צמביא הקרבן ולא צמתכפר יל"ע לכאורה,

דהרי מרש"י צפסחים (ז) ג) משמע לכאורה דדין צעלים בשחיטה ילפיו מקרא ד"זוסמך ושחט"ל¹ וכבר נתבאר דצפשוטו נקטינן דדין צעלים לסמיכה תלי

ומעתה ניחא צפשיטות הא דמביא אדם קרבן פסח על צנו וצחו הקטנים, ותמחו דהא צעינן שחיטה בצעלים, ולדברי הגר"ח ע"כ צעינן דישחט ע"י כל הצעלים להכשר הקרבן, אך למשנ"ת ניחא, דשאיני התם דמיירי צמפריש איכו על צנו, וצוה כיון דרק איכו הוי מביא הקרבן, להכי סגי דנשחט ע"י המקדיש.

אלא דאכתי לריך עיון צשיטת הגר"ח גופיה, דהנה צחי' ר' שמואל שס הביא צצס הגר"ז, דהוי פשיטא ליה דצמקדיש שיתכפר חצירו המתכפר הוי נמי מביא הקרבן, אלא דנסתפק מי הוי צעלים על הממון ונפק"מ לענין אכילת הצער, ושאל להגר"ח והשיבו דמסתברא דמתכפר הוי צעלים אף לענין אכילת הצער, וא"כ צשיטת הגר"ח גופיה אכתי קשיא.

אולם הנה צחי' ר' שמואל שס נתקשה צזה, דכיון דחזינן דלפשר דיתחלק הדבר מביא הקרבן מן המתכפר, מהיכ"ת דצמקדיש שיתכפר חצירו נעשה המתכפר למביא הקרבן, ולכאורה ל"ל צזה דאף דמלי להקדיש צאופן דלא יהא לחצירו אלא דין מתכפר, אך צסתמא מזכר לחצירו אף את הצאת הקרבן.

אלא דיל"ע צגדר הדברים, היאך צאמת נעשה המתכפר למביא הקרבן דהתינה הא דנעשה מתכפר ניחא דתלוי צמקדיש, דכיון דאיכו מקדיש את הצבהמה צכחו לקצוע מי יהא המתכפר בקרבן זה, וקוצע דהך קרבן יהא לכפרת פלוני, אך כילד נעשה חצירו למביא הקרבן.

וכמדומה דדנו לצאר צזה דהוי מדין עבד כנעני ולשון הגמ' (תמורה י) ה) מתנה הוא דיהיב

ליה וכדמלינו דמהני מסירה לציבור, ואף דלא סגי דיהא הדבר לכפרת הציבור וצעינן דיצא משל לציבור,

¹ וביאררו האחרו', דאף דצמנחות (יע ה) מצוחר דלא דרשי' מה סמיכה בצעלים אף שחיטה בצעלים, היינו דלא מקשינן לכו למילף דלא מהני שליחות בשחיטה כשס דלא מהני שליחות צסמיכה וכדדרשי' (מנחות ג' ז) ידו ולא יד שלוחו, אך עלם דין צעלים אינן לריך למילף שחיטה מסמיכה, אלא כשס ד"זוסמך" קאי על הצעלים הי"ע "ושחט" קאי על הצעלים.

זה אכן תלי צמתכפר דומיא דסמיכה, והוי מלוא בעלמא דמעשה השחיטה ייעשה ע"י הצעלים, אך מלבד זה איכא דין נוסף, דהא בגמ' (ג) ילפי' מקרא ד"לרלונו" דאין מקריבין בעל כרחו אלא כופין אותו עד שיאמר רולה אני, ויעוין צ"ח חת"ס (יו"ד סי' ה) דתמה למאי צעינן קרא תיפ"ל דצעינן שליחות לעיכוזא, ובעל כרחו ליתא שליחות וצמנחת צרוך כתב ד"ל דס"ד דכופין אותו וישחט בעלמו, אך כבר הקשה שם דצכריות (ז) איתא האומר לא יתכפר לי חטאתי אציי אמר אינה מכפרת רבא אמר מכפרת היכא דאמר לא תיקרב דכולי עלמא לא פליגי דלא מכפרת דכתיב יקריב אותו לרלונו כו' ומבואר דאף בקרב ע"י אחר צעינן לדינא ד"לרלונו", ושם כתב להוכיח מכה זה כשיעתו דצמנת דין צעלים צשחיטה אינו לעיכוזא אך לכאורה יל"ד לחדש, דאדרבה יסוד דין שליחות צשחיטה נלמד מהך קרא ד"לרלונו" דצז נאמר דהקרבנה טעונה דין דעת צעלים, וממילא צעינן שליחות וצז יתיישב הא דקשה עוד לכאורה מהיכן ילפי' דהוי לעיכוזא, והרי צעינן שנה הכתוב לעכב, אך אי יסוד הדין דצעינן דעת צעלים לעלם ההקרבנה, ניחא לכאורה דצז ודאי הוי לעיכוזא, כיון דזוהי עלם ההקרבנה.

צמתכפר, וא"כ משמע דאף צעלים צשחיטה תלי צמתכפר.

ויל"ד דהנה כתב הרמב"ם (פ"ו מפסוקה"ק ה"ד) נתערבו קדשים צקדשים מין צמינו, זה יקרב לשם צעליו וזה יקרב לשם צעליו אף על פי שאין כל אחד מהן מכיר קרבנו, צמה דברים אמורים צקרבנות נשים שאין צהם סמיכה אצל קרבנות אנשים הואיל וכל אחד לריך לסמוך על ראש קרבנו, הרי אלו לא יקרבו עד שיתן האחד חלקו לחצירו, או עד שיפול מוס צכל וימכרו ויציאו כל אחד צדמי היפה שצבן מאותו המין עכ"ל, ותמה הגרע"א הא המוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום, וצפשוטו מצארים צזה ע"פ מה דלידדו האחרו' דהרמב"ם פסק כריה"ג דקדשים קלים ממון צעלים, אך אכתי קשה למה דנקט הקל"ח (סי' חו סק"ה) דאף לריה"ג לא מהניא המכירה לענין הכפרה וכ"ה צתוס' הרשב"א (פסחים ז) וכן נקט הגר"ח (מו"ק טו ז) וכנ"ל, ולכאורה מבואר לפ"ז דדין צעלים לסמיכה תלי צמציא הקרבן ולא צמתכפר, ולפי"ז שזב י"ל דה"ה דין צעלים לשחיטה תלי צמציא הקרבן.

ועוד יתכן, דהך דינא דילפי' מושחט וסמך אינו אלא מלוא לכתחילה, דלא כתיב התם עיכוזא, ודין

בגדר דין הרמה דזרוע לחיים וקיבה

דיוכרות ומוצלות ל"ש צבו כלל הרמה ויעוין צתוס' רי"ד (צ"ז קנ"ז) וצריעצ"א וצעלויות דרצונו יונה וצתוס' הרא"ש שם ויעוין צחי' הר"ן שם.

אולם ז"ל רצונו חננאל (צשיעת הקדמונים) אמר רבה צר צנה א"ר יוחנן אסור לאכול מצהמה שלא הורמו מתנותיה, וצז ילמך אמר משום רבי יוחנן כאילו אוכל עבלים ולית הילכתא כרבי יוחנן, דגרסינן צאחרית פרק זה, והרי מתנות דלא עבלי ותינו מקום שנהגו למלוג וכולי שמעינן מינה

אמר רבה צר צר חנה א"ר יוחנן אסור לאכול מצהמה שלא הורמה מתנותיה אמר רבה צר צר חנה א"ר יוחנן כל האוכל מצהמה שלא הורמה מתנותיה כאילו אוכל עבלים ולית הלכתא כותיה, וז"ל הרמב"ם (פ"ע מצבורים ה"ד) צהמה שלא הורמו מתנותיה מותר לאכול ממנה, שאינה דומה לעבל שהרי מתנות כהונה מוצדלין עכ"ל, ומבואר דצברי הרמב"ם דטעמא אינו אלא מפני שמתנות כהונה מוצדלין, ולכאורה ה"ה נראה לפרש דמה"ע חשיבי לעולם כמורמות ואף קודם הרמה צפועל, דכיון

דתלמוד ערוך אללס דמתנות לא עזלי, אלא חשוזין
 הן חלקע צשדה, מה חלקע חינו מעכב צאכילת
 פירות השדה כך הרמת מתנות חין מעכזין צאכילת
 צשר הבהמה. שחוצת העצה היא ליתנס צעלמס
 לכהן. וחין דומין לתרומה דתרומה יש צה קדושה
 והוא צכלל כל הפירות ולכשופריש הותרו שאר
 הפירות, והמתנות חין צהן קדושה, וגס חינס צכלל
 הצשר עכ"ל, ומצואר צדצרי רצינו חננאל תרי טעמי
 למאי דקי"ל דלא עזלי ולא דמו לתרומה, דחא משוס
 דתרומה יש צה קדושה והכך חין צהן קדושה, ויל"ע
 דהרי חן קי"ל (יבמות פו א, גדרים פד ז) דמעשר עני נמי
 טובל אע"ג דלית ציה קדושה, וצאמת יעוין צר"ן
 (גדרים טז) דציאר דזכו טעמא דמ"ד מעשר עני חינו
 טובל משוס דלא חמיר הטבל ממעשר דמעורב ציה,
 ויעוין צתוס' (יבמות טז) ואכמ"ל.

ועוד ציאר הר"ח טעמא אחריני דתרומה היא צכלל
 כל הפירות והמתנות חינס צכלל הצשר,
 ולכאוי חיינו כדציאר הרמב"ם משוס דהתרומה
 מעורבת צכרי וחילו המתנות ניכרות ומוזדלות.

ולכאורה משמע דחין כוונתו דמה"ט לא שייכא
 הרמה כלל צמתנות, אלא הוי סצרה כלפי
 איסור עזל, דכיון דחזיל דאיסור עזל הוי מחמת
 התרומה דפתיכא ציה, ממילא צמתנות דמוזדלות
 וניכרות, אף דאיכא צהו דין הרמה, להרימס
 ולהפריסס ממש מן הבהמה, מ"מ ל"ש צהו איסור
 עזל, ויתכן דזוכי ג"כ כוונת הרמב"ם, אך אף לדידן
 שייכא הרמה צזלו"ק.

והנה לרצי יוחנן דסצר דהוי כאוכל עזלים, מצואר
 צרמב"ן וצרשב"א (ג) דהוי דאורוייתא וכ"מ
 צתוס' צסוגין דילפי' ליה מתרומה, ומצואר דאיכא
 דין הרמה ממש צזרוע לחייס וקיצה, ונתקשו האחרוי
 דכיון דמוזדלות הן מאי שייכא צהו הרמה, והרי
 אפילו עטבל ממש סגי דקורא שס צלפונו ולא צעינן
 הפרשה ממש ודנו האחרוי דיתכן דהך הרמה חיינו
 נתינה, ויעוין היטב צריעב"א (צ"צ טז) אך צפשוטו
 למ"כ, אלא הרמה חיינו הרמה ממש מן הבהמה,

ויעוין עוד צלשון רש"י (קל ז) ויעוין צדרך אמונה
 (טז).

ויעוין צטורי חצן (מגילה כה ח) דכתב וז"ל חילבך
 נראה לי דודאי לכ"ע מתנות חין עוצלין
 ואפי' לרצי אלעאי דיליף נתינה נתינה מתרומה להא
 מילתא לא גמר דהא לא דמו לתרומה דחינה מצורת
 צתוך הכרי קודם קריאת השס חצל מתנות הא
 מצוררין ועומדין וניכרין צפני עלמן מתוך שאר צשר
 והא אפילו עטבל צכה"ג סגי ויולא מידי עזל צנותן
 עיניו מלד זה לתרומה ואוכל מלד אחר כדאמרין
 צכמה מקומות, ואף על גב דחינו מפריש צקוצע
 מקוס בעלמא סגי כיון שמצורר התרומה והמעשר
 צתוך הכרי, והכא גצי מתנות הא מצוררין מעלמן
 וניכרין צתוך שאר הצשר לפיכך אפי' חי מדמית להו
 לתרומה הא תרומה צכה"ג דומיא דמתנות צמצרר
 התרומה מתוך הכרי אף ע"ג שלא הפריש עדיין ילא
 מידי עזל חילבך צמתנות לכ"ע חין צהן משוס
 איסור עזל עכ"ל ויעו"ש צריש דצרוי דהאריך
 להוכיח דריו"ח גופיה ס"ל דלא ילפי' כלל מתרומה
 אך צדצרי הראשונים מצואר דלרצי יוחנן עזלי
 מדאורייתא, וז"צ גדר הדצרים.

ובביצה (יב ז) תנן צית שמאי אומרין חין מוליכין
 חלה ומתנות לכהן ציוס עוצ צין שבורמו
 מאמש צין שבורמו מהיוס וצית חלל מתירין אמרו
 להס צית שמאי גזרה שיה חלה ומתנות מתנה לכהן
 ותרומה מתנה לכהן כשס שאין מוליכין את התרומה
 כך חין מוליכין את המתנות אמרו להס צית חלל לא
 חס אמרתס צתרומה שאינו זכאי צהרמתה תאמרו
 צמתנות שזכאי צהרמתן, ופירש רש"י שס וז"ל
 מתנות הצרוע וחלחייס וחקיצה, אף הן הרמתן
 הותרה לו שהרי נלעוה להרימן והיארך יאכל
 שאר הצשר, ואף על פי שאין עוצלין כשאר עזל
 לאסור הצשר צאכילה, מיכה חס לא יפריש שאר
 הצשר מהן הרי הוא אוכלן ועוצר צעשה,
 חלכך הרמתן התיירו ולא חולקתן וכולן משוס גזרה
 דחין מגציבין אותס עכ"ל, ומלשון רש"י "שהרי
 נלעוה להרימן" משמע לכאורה דאיכא עשה

מקומות דשרינן מעשר שני לזפוגו עכ"ל, וכן הוא בתוס' בגיטין (לא ב) פ"י צקונטרס שנותן עיניו צלז בזה לשם תרומה ואוכל מזל זה ואף על פי שלא הפריש משמע שרולה לומר משום דכתיב ונחשב שרי לאכול בלא הפרשה ושרינן נמי בשתיקה ע"י שנותן עיניו צלז זה וכל זה נפקא מונחשז כו' ולענין לאכול בלא הפרשה אין קפידא לכ"ע אפילו בכל המעשרות דלא כתיב זהו ונחשב דשרי בכל מקום אף על פי שעתה אין מפריש כלום כדמוכח בהיא כו'.

אך מדברי רש"י מצואר דלול קרא דתרומה ניטלת במחשבה, הוי בעינן הפרשה דוקא, ושיטת רש"י (מכתיב בכורות שם והו' בתוס' שם) דרצנן פליגי וסברי דתרומה אינה ניטלת במחשבה, ולדידכו באמת בעינן הפרשה ממש מן הכרי, ובמקו"א נתבאר באורך דלשיטת רש"י אף אחר דילפי' מקרא דתרומה ניטלת במחשבה, אין הביאור דלא בעינן הפרשה כלל, אלא דסגי שמחשב להפריש בפועל אחר זמן, אך אם אינו מחשב להפריש לאחר זמן, אלא רק קובע מקום בלבו או בפיו לא מהני, דבעינן הפרשה בפועל, אלא דגלי קרא דסגי במחשבה דמחשב להפריש לאחר זמן וזהו "שני לוגין שאני עמיד להפריש" ואכמ"ל.

ומבואר דבאמת אף בתרומה לא סגי בקביעות מקום, אלא בעינן הפרשה ממש, ולכאורה לפ"ז מצואר נמי הא דשייך איסור עבל במתנות דזרוע לחיים וקיצבה, כל זמן דלא הובדלו והופרשו מן הבבמה, ואף למאן דלא עביל, ס"ל לרש"י דנהי דליכא איסור עבל ממש, כיון דלא ילפי' מתרומה ובזלז"ק גופייהו ליכא ילפותא לאיסור עבל, מ"מ "נלטה להרימין" ואם אוכל קודם הרמה מצטל עשה.

אולם גדר הדברים לריך ביאור, דכיון דניכרות ומובדלות מה ענין ההרמה, וכן קשה בטבל ממש לשיטת רש"י, דלא סגי בקביעות מקום ובעינן הפרשה ממש.

ונראה דהנה תרומה נקראת "ראשית דגנך" ולריך ביאור לכאורה במה הויא ראשית, עוד לריך

דאורייתא צטנס הרמתן, ואף בלא נתינה, וממילא אסור לאכול קודם הרמה דחשיב ציטול העשה ואף דירימין לצסוף, דמיד שאוכל מחויב בהרמה אלא דאיסור עבל כתרומ"א ליכא, אך ציטול עשה איכא ולפ"ז לריך לומר דמה דסייס רש"י אם לא יפריש שאר הבשר מהן הרי הוא אוכלן ועובר בעשה, כוונתו דבמה שאוכל שאר הבשר עובר בעשה דהרמת המתנות, ואין כוונתו לגזירה שמא יאכל המתנות עלמן, ויעוין בלשון הר"ן וצפי' תלמיד הרמב"ן שם ויעוין בצ"ח (יר"ד סי' סה) דנקט צדעת התוס' (לעיל קלא ב) דהאוכל מצבמה קודם שהורמו מתנותיה מצטל עשה דאורייתא, דמורה להפרישן מיד ויעוין שם ויעוין בפרי חדש (שם סק"י) דנקט דאינו אלא מדרבנן וגם בזה לריך ביאור דמכו גדר הכ הרמה כיון דניכרים ומופרשים.

אולם הנה צבא דאמרין בצכורות (נע ב) ובגיטין (לא ב) ובצ"ד דתרומה ניטלת במחשבה, יעוין ברש"י בצכורות דפירש וז"ל שמחשב ואומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה כדאמרין (דמאי פ"ז מ"ד) לגבי לוקח יין מצין הכותים ולהכי קרי ליה מחשבה משום דאינו מונה (הרש"ש הגיה מו"א) אורתן אי נמי נתן עיניו צלז זה ואוכל צלז אחר ותרוייהו אומד ומחשבה נפקא לן מונחשז עכ"ל, וברש"י מכת"י שם (נח ג) מחשבה שאינו מפריש' מיד אלא נתן עיניו ליעול תרומה צלז זה ואוכל צלז אחר עכ"ל, ויעוין בתוס' (שם נע ב) פ"ה נתן עיניו צלז זה לשם תרומה ואוכל צלז זה ואף על פי שלא הפריש משמע שרולה לומר משום דכתיב ונחשב שרי לאכול בלא הפרשה ושרינן נמי בשתיקה על ידי נתן עיניו צלז זה ואוכל צלז זה וכל זה נפקא לו מונחשז עוד פירש לשון אחר במחשבה מחשב ואומר צ' לוגין שאני עתיד להפריש ואף על פי שעתה אינו מפריש כלום ורולה לומר דדיבור לריך והא דשרי בלא הפרשה קרי מחשבה כו' עכ"ל, והתוס' שם השיגו ע"ד רש"י דבמה שאוכל בלא הפרשה אין קפידא דלכולי עלמא שרי בכל מקום אף על פי שאין מפריש עתה כדמוכח בהוא דהלוקח יין מצין הכותים דשרי לכ"ע אי לאו משום צריכה אי משום דחיישינן לצקיעת הנווד ויש

מראשיתה כלומר קודם שתאכלו ממנה ראשית תלקח חלה אחת תרומה לשם ה' עכ"ל.

וביאור הדברים, דכיון דאסור לאכול קודם הכפרשה, חשבינן לתרומה המופרשת לראשית, והגיתר אינו אלא שירים, וזהו יסוד דינא דזעינן ראשית ששיריה ניכרין, דאם לא כן ל"ל שם ראשית, ומחאי טעמא ס"ד דזעינן דזשעת הכפרשה יהיו התרומה והשירים ניכרים צפועל, ולא סגי בזה דדין צריכה, דכיון דצפועל מלי לאכול מה שירלה, וממילא משתייר הותר לתרומה, י"ל דלא חשיב "ראשית".

ונראה דזהו נמי יסוד הדין דזעינן הכפרשה צפועל, ולא מהני היכא דמסיים מקום כל זמן דהתרומה מעוברת בשאר הכרי, דכיון דזעינן "ראשית" ששיריה ניכרין וכלשון רש"י "שתהא מוזדלת תרומה משיריה צשעה שקורא עליה שם שתהא היא נראית ראשית ואלו שיריה" צעינן להפריש ולהפריד התרומה משאר הפירות, דללא"ה ליכא היכר דהויא ראשית.

ומעתה יש לומר דזהו נמי גדר דינא דזעינן הרמה בצרוע לחיים וקיצה, ואף דלא נאמר בהם להדיא "ראשית".

ביאור גדר דינא דזעינן ראשית ששיריה ניכרין, ומח"ע העושה כל כריו תרומה אינה תרומה, ומצואר צפסחים (ג ג) דה"ה היכא מפריש תרומת חמץ לא מהני כיון דאינה מתרת השירים, וצעינן (ג ג) סלקא דעתין דסבר ר"ש יש צריכה ואעפ"כ אסר בהדיא דלוקח יין מצינ הכותים משום דלא היו שיריה ניכרין, דאף דלצוסוף הוצרר למפרע, מ"מ צשעת הכפרשה לא היו השירים ניכרין צפועל, ול"צ גדר כך דינא.

ויעוין צרש"י (עירובין סו) דביאר וז"ל משום דקרייה רחמנא לתרומה ראשית דגנך ותירושך מכלל שתהא מוזדלת תרומה משיריה צשעה שקורא עליה שם שתהא היא נראית ראשית ואלו שיריה עכ"ל.

ונראה צביאור הדברים, דהנה בכל מתנות כהונה הקפידה התורה דיביו ראשית, וכגון צכור דהוא ראשית ולדות, וציבורים דהן פרי הראשון שצובר, וכן ראשית הגז איכא דין ליתן בתחילה, אך גבי תרומה וחלה דכתוב ראשית לריך ביאור לכאורה צמה חשיב ראשית, ומצואר צרש"י עה"ת פ' שלח (צמדרי טו ב) גבי חלה דהא דחשיב ראשית היינו משום דאיכא איסור טבל, וז"ל רש"י ראשית עריסותיכם כשתלושו כדי עיפתכם כו' תרימו

בענין הפרשת ראשית הגז מן הרע על היפה

והיינו דיתן החמשה סלעים עמ"ס לפי חשבון הרע והיפה, אך צבר תמהו, דהתינה צגוונא דליכא שיעור חיוב אלא צלירוף הרע איכא למימר דאין לריך ליתן מן היפה אלא לפי חשבון, אך היכא דאית ליה כשיעור מן הטוב, אטו משום דאית ליה נמי רעות לא יכא לריך ליתן ה' סלעים מן היפה.

והנה יעוין צבהגר"א (סק"י) דכתב דמקור כך דינא מדברי הגמ' (קלו ג) מתני' דלא כר' אלעאי אי

כתב הטור (סי' סג) ואם יש לו שני מיני גיזות א' טוב ואחד רע לא יתן מהרע על הטוב אלא יתן מכל אחד לפי שיעורו, ועמדו דהתינה לשיעת הרמז"ם ודעמיה דק"ל דראשית הגז צששים, אמרינן דנותן לפי חשבון מן הטוב על הטוב ומן הרע על הרע, אך הרי הטור גופיה הרי פסק שם כרבי ינאי דלעולם שיעור הנתינה חמש סלעים, וא"כ מאי שייך ליתן לפי שיעורו, והפרישה שם כתב וז"ל יתן מכל אחד לפי שיעורו ויהיו הכל יחד משקל חמשה סלעים,

מלטרפין זה עם זה, וצירושלמי (פ"א ה"א) פרכי לה ומשני תמן צנשוך וכאן צבלול.

יעוצין צר"ש ריש כלאים (פ"א מ"א) שהקשה וז"ל ואם תאמר והנך מינים שהם כלאים היאך מלטרפים הא דתנן צפרק ה' (מ"ו) דתרומות כל שהוא כלאים צחצרו לא יתרום זה על זה וי"ל דגבי חלה תלוי הטעם לפי שעיסותיהן דומות זו לזו כדאיתא צירושלמי צפרק צתרא דחלה (ה"ג) ועוד יש לפרש דכשיש בכל אחד צפני עלמא כדי חיוב חלה אין תורמין ממין על שאינו מינו וכן מוכח בתוספתא דחלה כו' עכ"ל.

ומבואר מדברי הר"ש דאף דצגוונא דיש שיעור מכל אחד אין תורמין ממין על שאינו מינו, מ"מ שפיר מלטרפין שניהם לכשיעור.

ובביאור הדברים, יש המצארים דמלצד מה דכל מין ומין מחייב צפנ"ע צחלה איכא מחייב כללי דדגן, ולהכי היכא דאיכא כשיעור מכל מין לא מהני מין אחר לפטורו, מש"כ צגוונא דליכא שיעור אלא צצירוף כולן.

אך נראה לדון לצאר עוד צאופ"א, דהנה צעיקר דינא דאין תורמין ממין על שאינו מינו, היכי מקום לצאר דגדר הדין משום דכל מין הוי מחייב צפנ"ע וכנ"ל, אולם נראה לדון להוכיח לא כן, דהרי צצ"צ (פד ה) איתא יין וחומץ מין אחד הוא רבי אומר שני מינין אפילו תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אלא לענין מעשר ותרומה כו' ומצואר דלרבי דין וחומץ צ' מינים אין תורמין מזה על זה דהוי ממין על שאינו מינו, והרי חלות חיוב התרומ"מ נקצעה צשעת הגידול וגמר מלאכה ואותה שעה היו שניהם יין, ומה צכך דנשתנה השתא היין ונעשה למין אחר דחומץ.

אלא נראה דיסוד דינא דאין תורמין ממין על שאינו מינו אינו שייך לעלם המחייב, אלא דאין צכה תרומה ממין אחד לפטור מין אחר, ובתרומות (פ"ג

מה תרומה ממין על שאינו מינו לא אף ראשית הגז ממין על שאינו מינו לא וגבי תרומה מנגן דתניא היו לו שני מיני תאנים שחורות ולבנות וכן שני מיני חטים אין תורמים ומעשרים מזה על זה ר' יצחק אומר משום ר' אלעאי צ"ש אומרים אין תורמין וצ"ה אומרים תורמין אף ראשית הגז ממין על שאינו מינו לא אין והתנן היו לו צ' מינים שחופות ולבנות מכר לו שחופות אצל לא לבנות זה גותן לעלמו וזה גותן לעלמו אלא מעתה סיפא דקתני זכרים אצל לא נקצות זה גותן לעלמו וזה גותן לעלמו הכי נמי משום דתרי מיני נינהו אלא עלה עובא קמ"ל דליתבי ליה מהאי דרכיך ומהאי דאשון הכא נמי עלה עובא קמ"ל דליתבי לכו מתרווייהו, ומשמע דעלה עובא דליתן ליה מתרווייהו ואף מן הרע על הרע אך לא מלי למיתב כוליהו מזכרים ושחופות.

ועמדו, דלכאורה ע"כ הכא מיירי דאיכא כשיעור אף מן הטוב לחודיה, דהרי אמרי' דלרבי אלעאי צשחופות ולבנות דינא תנן דנותן מזה צפני עלמו ומזה צפני עלמו, ולכאורה לרבי אלעאי דאין מפרישין ממין על שאינו מינו ה"ה דאין מלטרפין לכשיעור, וע"כ מיירי דאית ליה כשיעור חיוב מכל אחד, ומשמע דאף היכא דאיכא כשיעור מן הטובות אין רריך ליתן אלא לפי חשבון ואף לרבי ינאי, אך מסצרא הדברים לריכים ציאור, ויעוין צס' גז לאנך (ס"ה כ').

אולם צעיקר מה דנקטו דלרבי אלעאי דאין מפרישין ממין על שאינו מינו, ה"ה דאין מלטרפין לכשיעור, נראה לדון צזה, דהנה צריש חלה (פ"א מ"א) תנן חמשה דברים חייבים צחלה החטים והשעורים והכוסמין ושצולת שועל ושיפון הרי אלו חייבין צחלה ומלטרפין זה עם זה, ואילן לקמן שם (פ"ד מ"א - מ"ג) תנן שתי נשים שעשו שני קצין ונגעו זה צזה אפילו הם ממין אחד פטורים וצזמן שהם של אשה אחת מין צמינו חייב ושלל צמינו פטור איזה הוא מין צמינו החטים אין מלטרפות עם הכל אלא עם הכוסמין והשעורים מלטרפות עם הכל חוץ מן החטים רבי יוחנן צן גורי אומר שאר המינים

צסוגין דאף תאנים שחורות ולבנות ושני מיני חיעין אין תורמין מזה על זה ואף דלא הוו כלאים זה בזה .

ומעתה מבואר היטב, דאף דצ' מינין אין מפרישין מזה על זה, מ"מ שפיר מלטרפי תרוויכו לשיעור חיוב, ומעתה נראה דה"ה הכא בראשית הגז, אף לרבי אילעאי דאין מפרישין ממין על שאינו מינו, מ"מ שפיר מלטרפי תרוויכו לשיעור חיוב.

מ"י) תנן זה הכלל כל שהוא כלאים צחצרו לא יתרום מזה על זה אפילו מן היפה על הרע וכל שאינו כלאים צחצרו תורם מן היפה על הרע אבל לא מן הרע על היפה ואם תרם מן הרע על היפה תרומתו תרומה, ומשמע דדינא דממין על שאינו מינו מישך שייך לדינא דמן הרע על היפה, אלא דדינא דמן הרע על היפה אינו אלא לכתחילה, ודינא דמין על שאינו מינו הוי לעיכוזא וצזה מבואר יותר טעמא דמ"ד